

**Grantu shēma
„Sabiedrības integrācijas veicināšana Latvijā”**

Budžeta līnija: 2005/017-495-03-01

Projekts
Nr. 2005/017-495-03-01/3-12/27

**Migrācijas ietekme uz
etniskajām attiecībām Latvijā**

**Projekta laiks
01.07.2007. – 30.04.2008.**

**Projektu īstenoja
Sociālās Alternatīvas Institūts**

Projekta mērķi

Pētījuma projekta vispārējais mērķis – sekmēt demokrātisku etnopolitiku, kā arī samērīgas un līdzsvarotas etniskās attiecības Latvijā iespējamās iedzīvotāju ārējās migrācijas apstākļos. Projekts bija paredzēts, lai Latvijā veicinātu nediskriminējošu un tolerantu attieksmi pret dažādām sabiedrības grupām, pamatojoties uz Eiropas Savienības likumdošanu un principiem.

Pētījuma projekta konkrētais mērķis – izpētīt iespējamās ārējās migrācijas ietekmi uz etniskajām attiecībām Latvijā. Vēsturiski etniskās attiecības Latvijā lielā mērā ir noteikuši ārējās iedzīvotāju migrācijas faktori. Tieši tāpēc bija nepieciešams identificēt galvenos ārējās migrācijas faktorus (normatīvos, politiskos, ekonomiskos), kas var ietekmēt etniskās attiecības Latvijā. Ārējās vides apzināšanās ļāva plānot un prognozēt korelācijas un mijiedarbības apjomus starp ārējo migrāciju Eiropas Savienības kontekstā un Latvijas etniskajām attiecībām.

Pamatojoties uz pētījumā iegūto informāciju, projekta mērķis bija apzināt potenciālos riska faktorus etniskajās attiecībās Latvijā tuvākajos gados. Šāda riska faktoru noskaidrošana var tikt izmantota gan etnopolitikas veidošanā, gan Latvijas ārpolitisko interešu definēšanā Eiropas Savienībā. Pamatojoties uz izstrādātajiem attīstības scenārijiem, projekta mērķis bija piedāvāt politikas veidotājiem ieteikumus un rekomendācijas etnisko attiecību jomā.

Projekta mērķauditorija

Pētījuma projekta tiešā mērķauditorija – politikas veidotāji, valsts varas institūcijas, pašvaldības, politiskās partijas, nevalstisko organizāciju pārstāvētās etniskās kopienas. Pētījums attiecināms uz tām valsts varas institūcijām, kas saistītas ne tikai ar migrācijas jautājumu kontroli un analīzi, bet arī valsts pārvaldes sektoru saistībā ar etnopolitikas jautājumiem.

Pētījuma projekta netiešā mērķauditorija ir Latvijas iedzīvotāji, kuri pieder pie dažādām etniskajām grupām. Ņemot vērā, ka pētījuma centrālais jautājums ir par iespējamo migrācijas ietekmi uz etniskajiem procesiem Latvijā, tas netieši saistās ar latviešu un etnisko minoritāšu interesēm.

Pētījuma metodes

Pētījumā ir izmantotas trīs galvenās pētījuma metodes.

- **Dokumentu un iepriekšējo pētījumu analīze** par etnisko attiecību korelāciju ar migrācijas tendencēm. Tika veikta iepazīšanās ar Eiropas Savienības dokumentiem, to projektiem attiecībā uz trešo valstu pilsoņu statusu, starptautisko organizāciju un pētnieku pētījumiem un analīzēm par migrācijas procesiem NVS reģionā, īpašu uzmanību pievēršot Krievijai, Baltkrievijai un Ukrainai, kā arī ar Latvijā veiktajiem pētījumiem par etnisko attiecību attīstības faktoriem.
- **Ekspertu fokusgrupu diskusijas** ar valsts institūciju atbildīgajām amatpersonām, ekspertiem un viedokļa līderiem.
- **Tiešās intervijas.** Sabiedriskās domas aptaujā tika noskaidroti dažādu sociāli demogrāfisko grupu attieksme pret migrācijas ietekmi uz dažādām jomām Latvijā. Aptaujas izlasē tika iekļauti 1000 respondenti, kuri ir Latvijas pastāvīgie iedzīvotāji vecumā no 15 līdz 74 gadiem.

Aptaujas mērķa grupa – Latvijas iedzīvotāji vecuma grupā 15–74gadi.

Izsoles raksturojums

Aptaujas izsoles lielums ir N=1000 respondenti visos Latvijas reģionos.

Aptaujā izmantota stratificētā nejaušā izlase. Stratifikācijas pazīmes: reģionālā un etniskā. Izlase tiek aprēķināta, pamatojoties uz PMLP Iedzīvotāju reģistra jaunākajiem datiem par Latvijas Republikas iedzīvotājiem.

Situācijas apraksts

Jautājums par ārējās migrācijas ietekmi uz etniskajām attiecībām Latvijā ir salīdzinoši maz pētīts. Tomēr Latvijai, esot Eiropas Savienības dalībvalstij, Latvijas politikas veidotājiem nāksies saskarties ar Eiropas mēroga problēmām. Tāpēc ir būtiski, lai politikas veidotāju rīcībā būtu pētījumi par dažādu ārējās migrācijas scenāriju ietekmi uz esošo etnisko attiecību situāciju. Tas ļautu politikas veidotājiem savlaicīgi izvairīties no iespējamajiem riska faktoriem, kā arī nodrošinās informatīvu pamatu Eiropas Savienības politikas kontekstā. Attiecībā uz netiešajām auditorijām, būtiski ir veicināt izpratni un kļēdēt sabiedrībā esošos mītus un stereotipus par migrācijas un etnopolitikas korelāciju. Projekta aktivitātes ir izvēlētas, lai iegūtu reprezentatīvu un pārbaudāmu informāciju, kā arī prognozes par politikas attīstības jautājumiem. Sabiedriskās domas aptaujas rezultāti sniedz informāciju par Latvijā dzīvojošo dažādu sociāldemogrāfisko grupu viedokļiem par iespējamo ārējo migrāciju, ekspertu intervijās sniegta informācija par politikas aktieru viedokļiem par migrācijas procesiem Latvijā saistībā ar etnisko vidi un sabiedrības integrācijas procesiem. Pētījums sniedz arī Eiropas Savienības dokumentu un citu valstu pieredzes analīzi.

Demogrāfijas statistika liecina, ka tikai imigrācija var apturēt Eiropas populācijas novecošanos. Pētījumi par populāciju attīstību līdz 2050. gadam apliecina, ka Eiropas Savienībā būs novērojama izteikta novecošanās un iedzīvotāju skaita samazināšanās. Deviņdesmito gadu demogrāfiskā krīze negatīvi ietekmēs Latvijas darbaspēka struktūru jau tuvāko piecu gadu laikā. Jāņem vērā, ka arī šim darbaspēkam jau ir un būs arvien plašākas un labākas iespējas Eiropas Savienības darba tirgū, par ko liecina darbaspēka aizplūšana no Latvijas, it īpaši pēc Latvijas kļūšanas par Eiropas Savienības dalībvalsti. Tas tautsaimniecībā nozīmē darbaspēka trūkumu, kas ir izaicinājums Latvijas valdībai un uzņēmējiem jau tagad, un ir jādomā kā situāciju risināt. Lai to risinātu, objektīvi apstākļi Latvijai var likt veicināt liberālu imigrācijas politiku. Imigrācijas veicināšana Eiropas Savienībā un arī Latvijā būs svarīgs līdzeklis sociālās labklājības un ekonomiskās izaugsmes līmeņa noturēšanai.

Krievijas un citu NVS valstu iedzīvotāju interesi par migrāciju var ietekmēt arī dzīves līmeņa starpības palielināšanās starp Eiropas Savienības valstīm un NVS valstīm. Šāda scenārija ietvaros Latvija tuvāko piecu gadu laikā varētu kļūt ļoti pievilcīga tieši imigrantiem no NVS valstīm. Būtiskākie faktori varētu būt ekonomiskie stimuli un salīdzinoši vieglāki apstākļi, lai integrētos Latvijā. NVS valstu iedzīvotājiem jo īpaši pievilcīgas varētu būt krieviski runājošo etnisko kopienu proporcijas Latvijā un krievu valodas plašais lietojums.

Neņemot vērā racionālos aprēķinus un ekonomisko izdevīgumu, imigrācija rada etniskas, sociālas un politiskas problēmas Eiropas valstīs. Šīs problēmas ir saistītas ar etniskajām attiecībām un identitātes problēmām multikulturālā sabiedrībā. Viena no Latvijas sabiedrības integrācijas izpausmēm ir latviešu un cittautiešu kopīgas bailes un aizspriedumi par

potenciālajiem imigrantiem. Šīs bailes un aizspriedumi ir pamatā potenciāliem diskriminācijas gadījumiem.

Pētījumi liecina, ka Eiropas valstu sabiedrībās pieaug neiecietība pret imigrantiem un dažāda veida minoritātēm. Pieaug naidīgums pret aziātiem, afrikāņiem vai vienkārši iebrucējiem. Imigrācija saasina etniskās attiecības, un tas veicina politisko ekstrēmismu. Radikāli labējo politisko partiju panākumi Nīderlandē, Austrijā, Dānijā, Francijā un citās valstīs ir cieši saistīti ar migrācijas ietekmi uz etniskajām attiecībām.

Ārējās migrācijas ietekme ir īpaši jutīgs jautājums etniskajās attiecībās Latvijā, jo Latvijas situācija atšķiras no citu Eiropas valstu situācijas ar lielo minoritāšu grupu īpatsvaru. Bet, neņemot vērā to, ka Latvijas sabiedrību veido daudzu dažādu tautību cilvēki, tomēr izplatītas ir bailes no jauniem imigrantiem pēc Latvijas kļūšanas par Eiropas Savienības dalībvalsti, kas ir ne tikai saistīts ar bailēm par konkurenci darba tirgū, bet lielā mērā ar etniskiem aizspriedumiem. Tieši migrācijas jautājums bija viens no galvenajiem pretargumentiem Latvijas integrācijai Eiropas Savienībā. Latvieši sevišķi jūtīgi uztver migrācijas draudus, jo padomju laikā īstenotā rotējošā migrācija negatīvi ietekmēja tiesības un situāciju un līdz ar to etniskās attiecības. Arī Latvijā dzīvojošiem cittautiešiem un nepilsoņiem ir negatīva attieksme pret imigrantiem no Āzijas reģioniem. Lai gan Latvijā dzīvo cilvēki ar dažādu etnisko izcelsmi, tomēr nevar runāt par multikulturālu sabiedrību, kas ir atvērta kultūru, tradīciju un vērtību dažādībai.

Pašreizējā situācijā politikas veidotājiem ir būtiski plānot prognozējamu politiku attiecībā uz migrācijas ietekmi uz etniskajiem procesiem Latvijā. Būtiski ir analizēt dažādus scenārijus, lai nākotnē mazinātu iespējamus riska faktorus.

Ārējās migrācijas tendences liecina, ka Latvijā kā Eiropas Savienības dalībvalstī iespējami trīs scenāriji:

- A. ārējā migrācija ir neliela, pašreizējos apmēros;
- B. ārējā migrācija palielinās no NVS reģiona valstīm;
- C. ārējā migrācija palielinās no Āzijas reģioniem.

Par katru scenāriju ir nepieciešams veikt analīzi, analizējot migrācijas ietekmi uz etniskajām attiecībām Latvijā (piemēram, tādiem etnisko attiecību aspektiem kā iecietība, valodas zināšanas, nošķirtība, integrācija, psiholoģiskā pašidentifikācija) mijiedarbībā ar Eiropas Savienības likumdošanas attīstību, etnisko kopienu attieksmi pret imigrantiem, iespējamām diskriminācijas faktoriem, kā arī potenciālo valsts lomu etnopolitikas sakarā. Ņemot vērā etnisko grupu attieksmes, valsts politikas pārstāvjiem un veidotājiem būs iespējams prognozēt, kādās situācijās etniskās attiecības var saasināties, cik liela ir šāda iespējamība un kādi varētu būt ārējās migrācijas pozitīvie un negatīvie faktori.

Latvijas darba tirgus

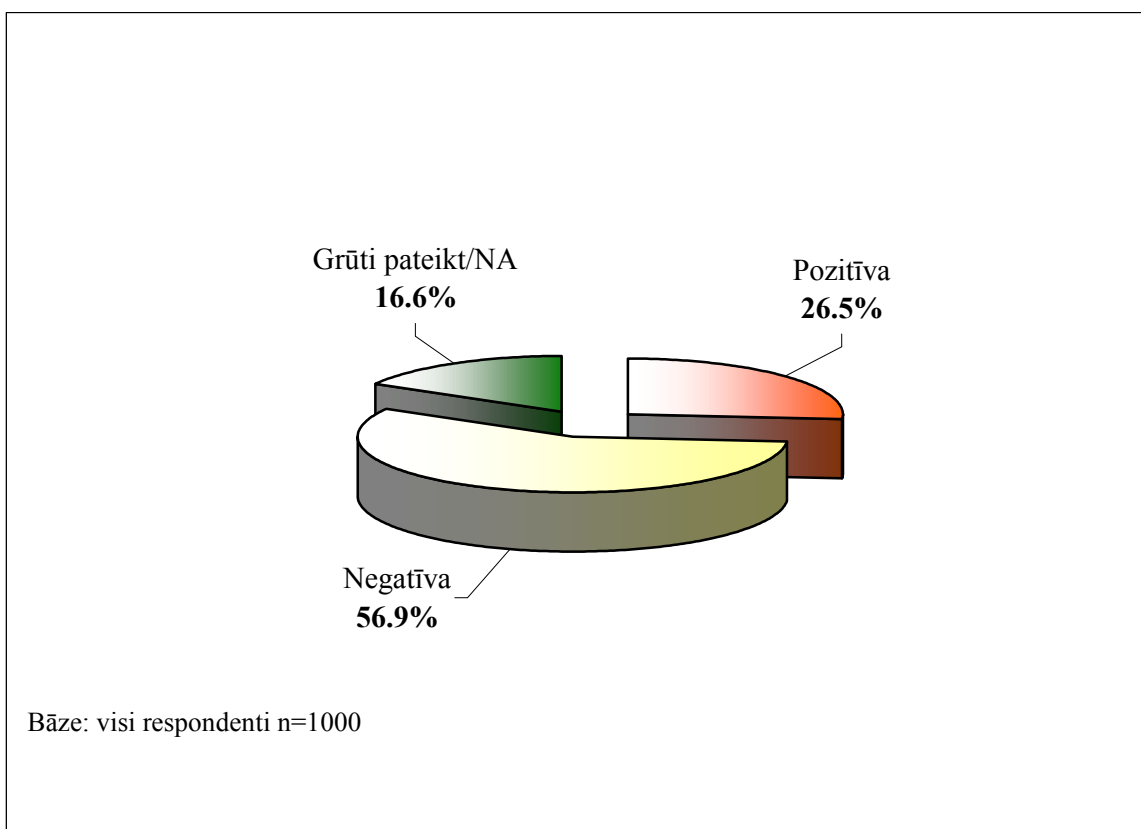
Situācija Latvijas darba tirgū 2007. un 2008. gadā ir saspringta. Nominālās neto darba algas gada pieaugums 2007. gadā bija 32%. Lai gan līdztekus bija vērojams arī darba ražīguma kāpums par 7,2%, starpība starp darba algas un darba ražīguma kāpumu palielinājās vēl vairāk. Valsts sektors ietekmē darba tirgu arī ar lielo brīvo darbavieta īpatsvaru. Darba ražīguma gada pieaugums galvenajās eksporta nozarēs bijis lēns un daudz mazāks nekā algu kāpums, proti, 6,9% apstrādes rūpniecībā (galvenais preču eksportētājs) un 2,4% transporta, glabāšanas un sakaru nozarē (galvenais pakalpojumu eksportētājs).

Latvijas darba tirgū samazinās bezdarba rādītāji (5,1%). Nodarbinātības valsts aģentūra (NVA) 2007. gadā darbā iekārtojusi 52 900 bezdarbnieku. NVA reģistrēto vakanču datubāzes informācija 2008. gada janvāra vidū liecina, ka vislielākais darbaspēka pieprasījums joprojām ir celtniecībā. NVA vakanču skaits celtnieka profesijā attiecīgajā laika posmā bija 3631, un 2094 vakances šajā profesijā reģistrētas ilgāk nekā trīs mēnešus. Otrā darba devēju pieprasītākā profesija bija metinātāja profesija (756 vakances). Pārdevēja profesijā reģistrētas 704 vakances, kravas automobiļa vadītāja profesijā — 432 vakances, bet atslēdznieka profesijā — 424 vakances. Pieprasītas profesijas ir arī palīgstrādnieki, pavāri, apsargi, apkopēji, santehniķi, krāvēji un sētnieki. No augsti kvalificētiem speciālistiem ļoti pieprasīti ir medicīnas darbinieki (208 ārstu un medicīnas māsu vakances). Tāpat pieprasījums ir pēc augstas kvalifikācijas speciālistiem — skolotājiem, metodiķiem, logopēdiem (161 vakance), kā arī programmētājiem, būvdarbu vadītājiem, arhitektiem, farmaceitiem un sociālajiem darbiniekiem.

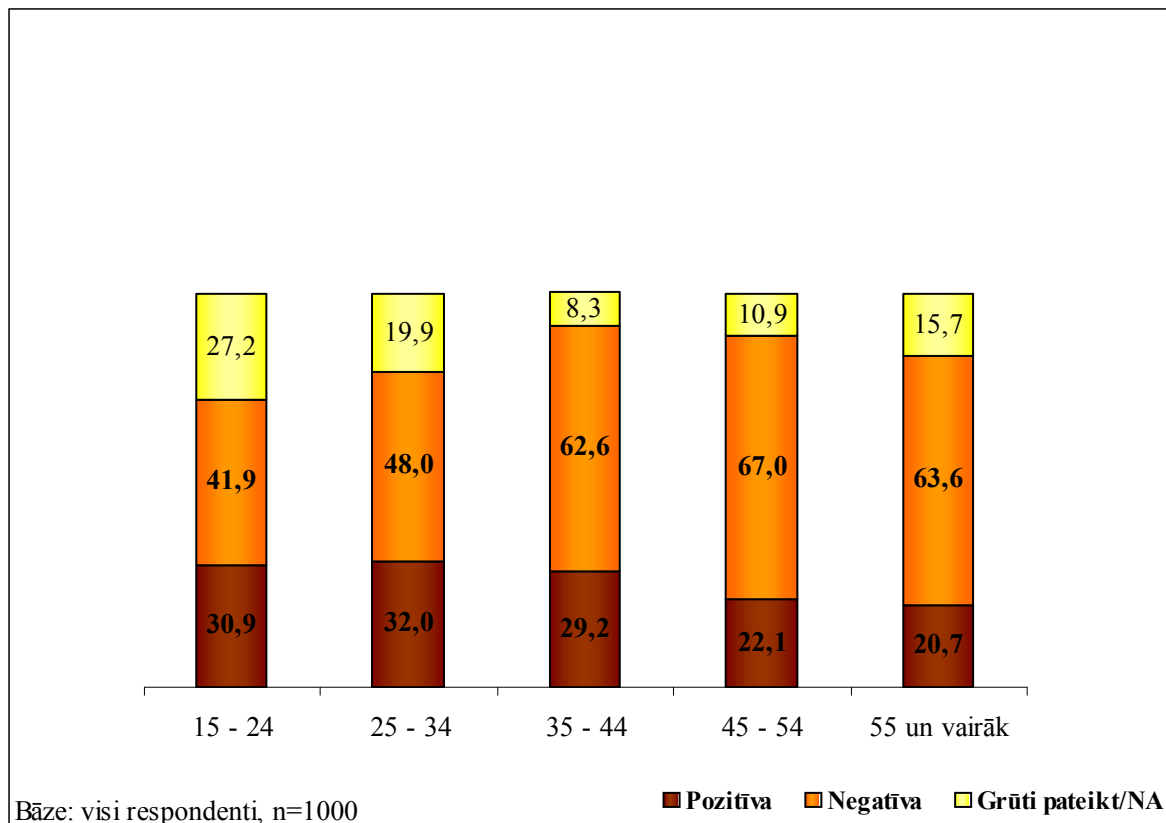
Sabiedriskās domas aptaujas rezultāti

Attieksme pret cilvēkiem, kuri iebrauc dzīvot/strādāt Latvijā

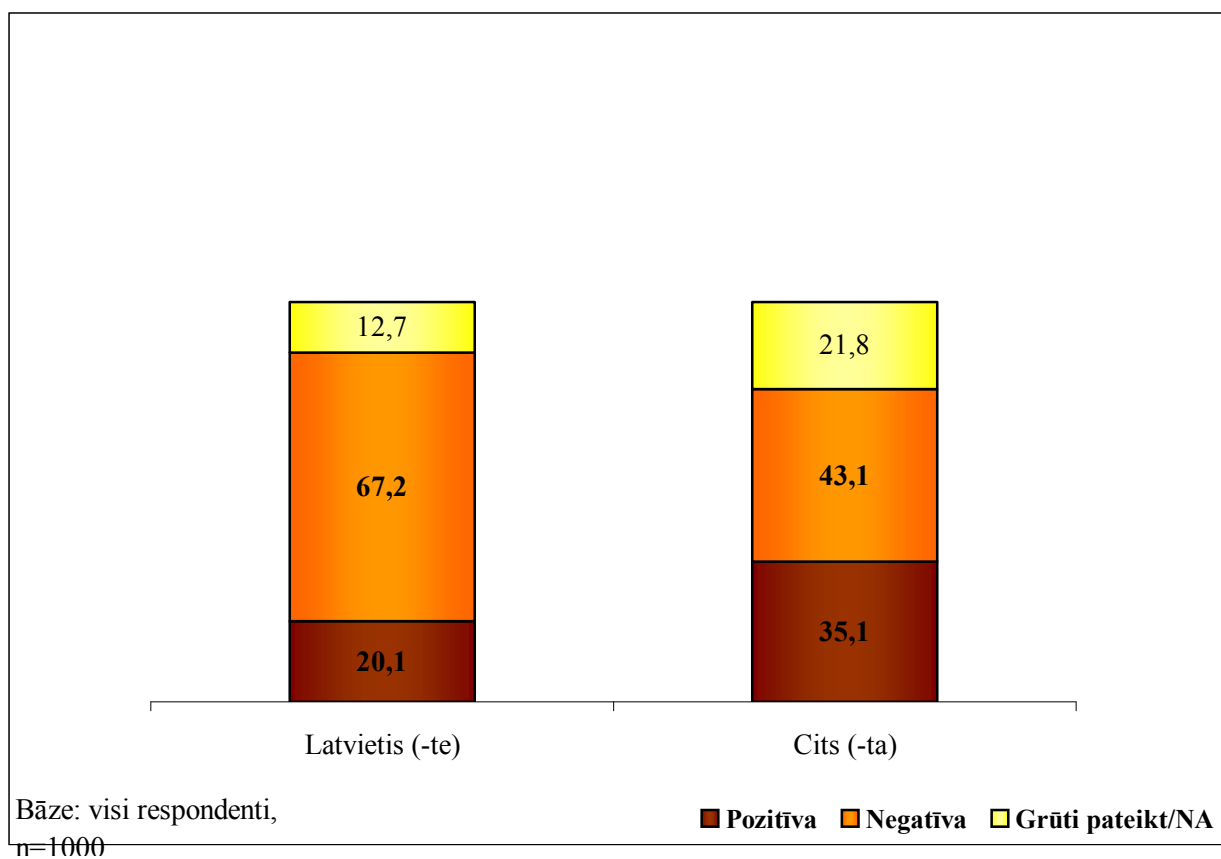
Iedzīvotāju attieksme pret citu valstu iedzīvotāju (viesstrādnieku) ierašanos strādāt Latvijā kā risinājums darbaspēka trūkuma problēmai mūsu valstī. Atbilžu vispārējais sadalījums (%)

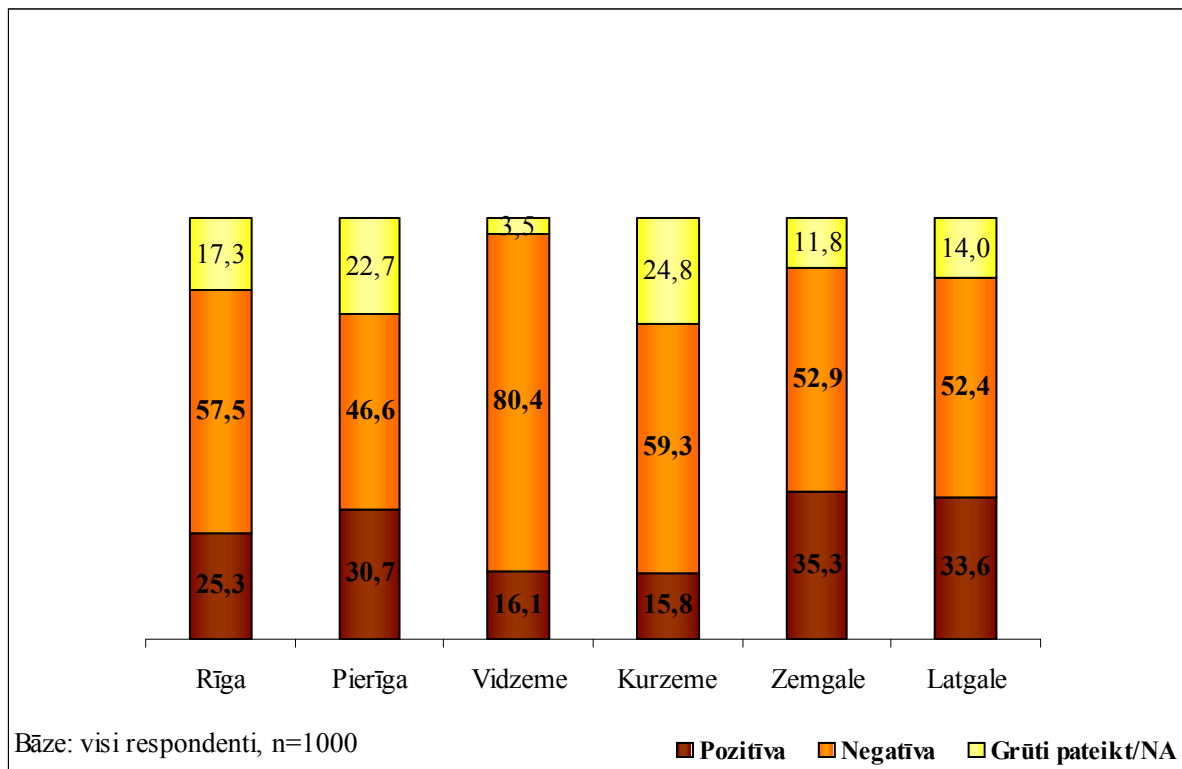
Atbilžu vispārējais sadalījums pēc vecuma grupām (%)

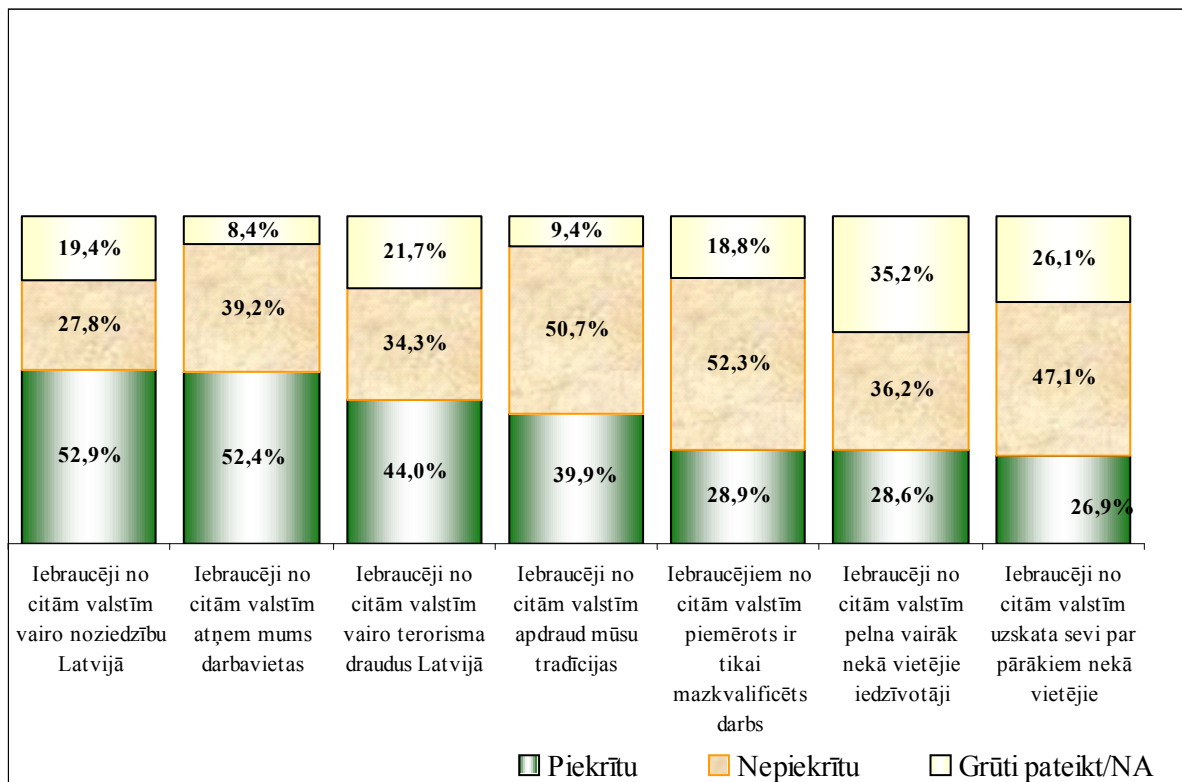
Atbilžu vispārējais sadalījums pēc respondentu tautības (%)

Atbilžu vispārējais sadalījums, pēc reģioniem (%)

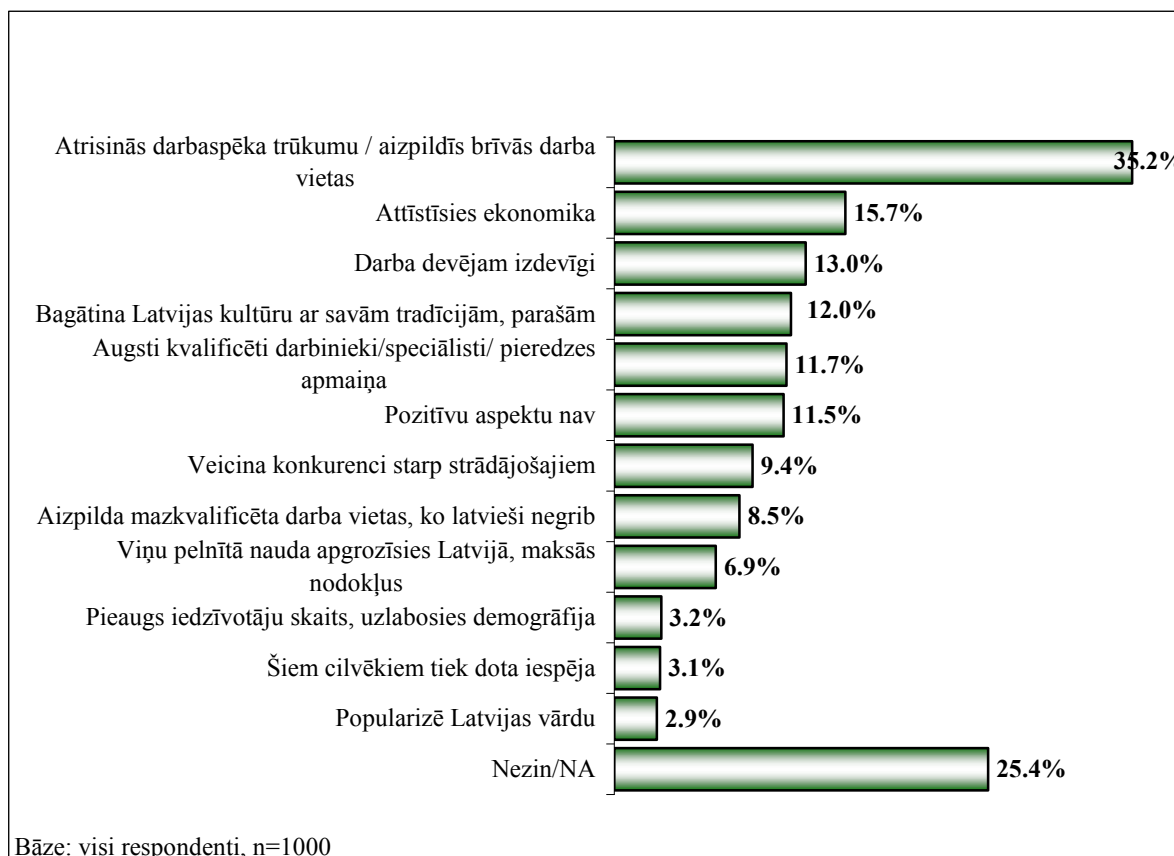

Sabiedrības attieksme pret dažādiem viedokļiem par darbaspēka imigrāciju. *Minēšanas biežumi (%)*

Iedzīvotāju viedoklis par pozitīvajiem un negatīvajiem aspektiem ārvalstu darbaspēka ieplūšanai Latvijā

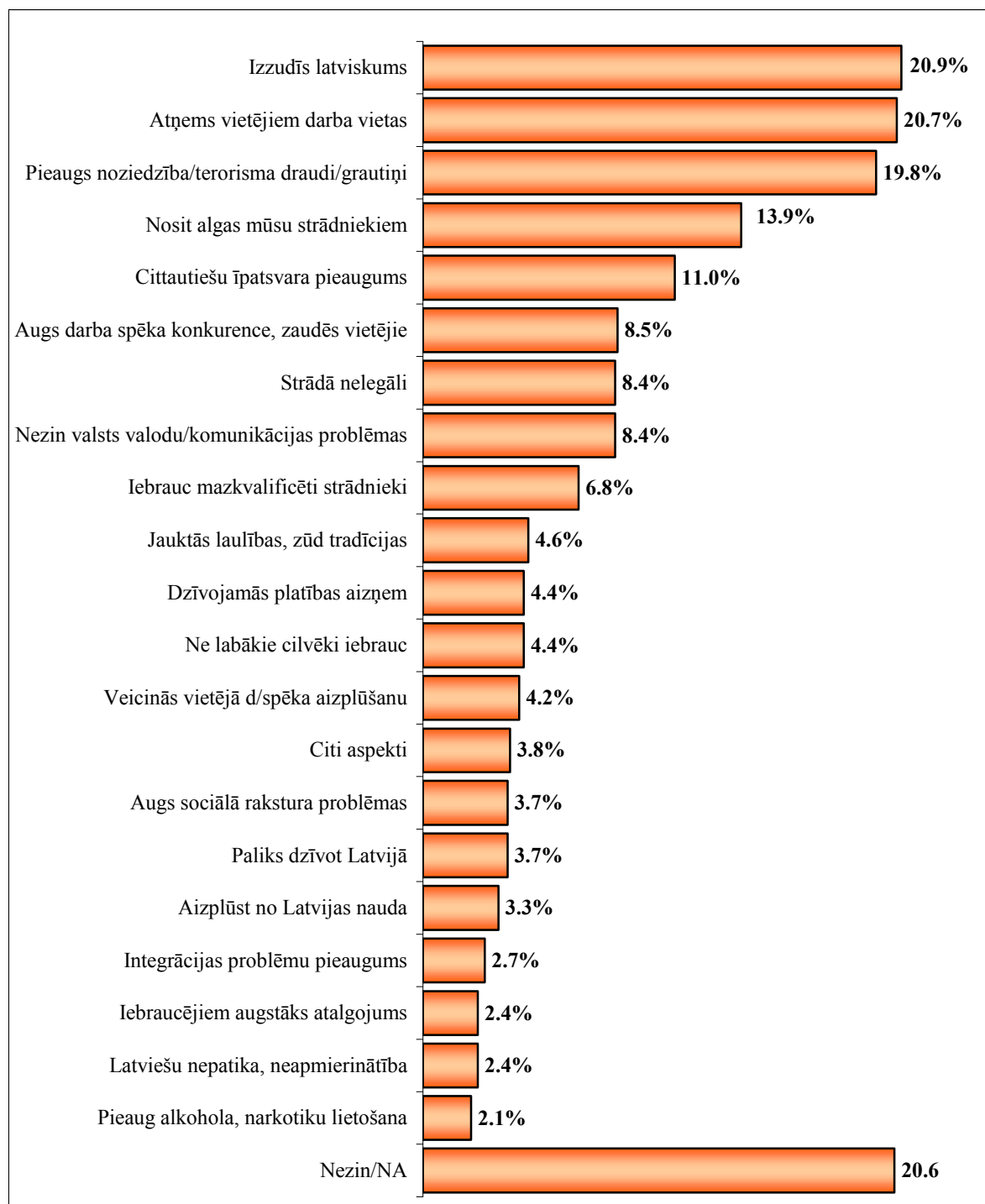
Iedzīvotāju nosauktie pozitīvie aspekti. *Minēšanas biežumi (%)*

Pēc atbilžu apkopojuma var secināt, ka augstākais pozitīvo vērtējumu biežums ir faktoriem, kas varētu veicināt ekonomikas attīstību. Samērā liels respondentu skaits (11,5%) uzskata, ka šim procesam pozitīvu aspektu nav.

Visbiežāk nosauktie negatīvo aspekti liecina par iedzīvotāju bažām, ka darbaspēka ieplūšana varētu apdraudēt pamatnācijas etnisko identitāti (20,9%), apdraudēt vietējo iedzīvotāju nodarbinātības iespējas (20,7%) un vairost noziedzības riskus (19,8%).

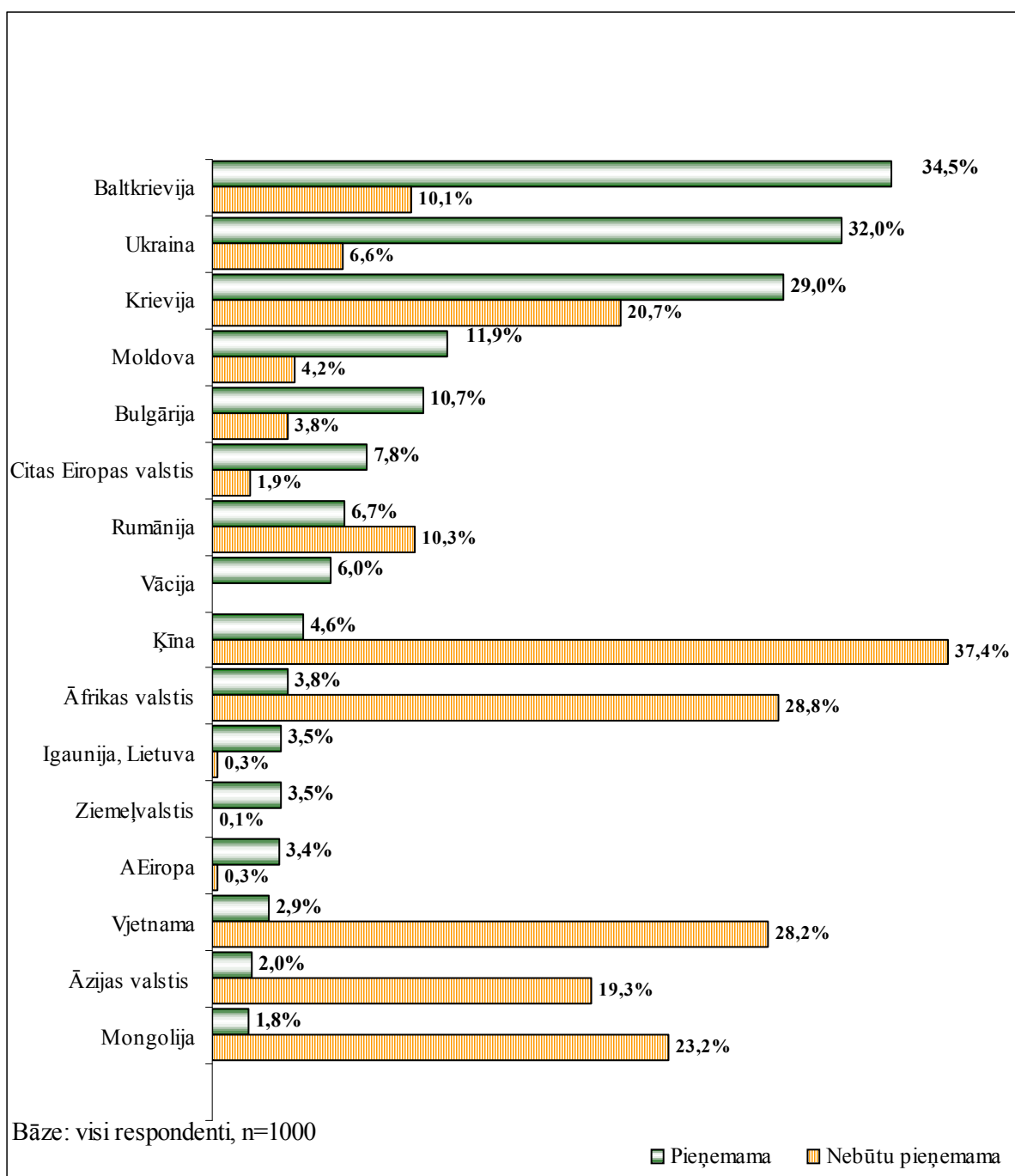
Iedzīvotāju nosauktie negatīvie aspekti. Minēšanas biežumi (%)

Dāzu: visi respondenti, n=1000

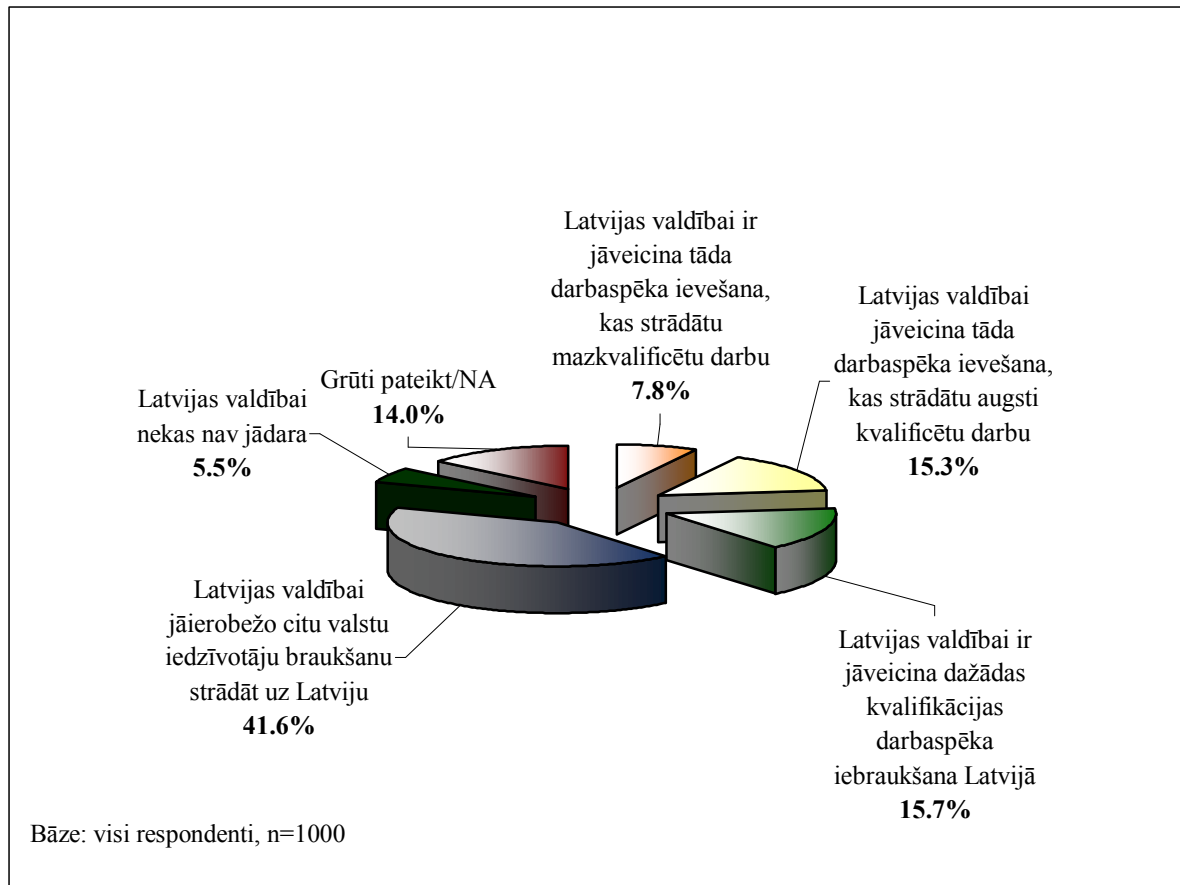
Pieļaujot nepieciešamību aicināt citu valstu iedzīvotājus braukt strādāt uz Latviju, respondenti minēja tās valstis, no kurām darbaspēka iebraukšana būtu/ nebūtu pieņemama. Vairāk pozitīva nekā negatīva attieksme ir pret bijušās PSRS republiku iedzīvotājiem un Eiropas valstīm (izņemot Rumāniju). Izteikti negatīva attieksme ir pret darbaspēka iebraukšanu no Āzijas un Āfrikas valstīm. Iespējams, tas skaidrojams ar bailēm vai aizspriedumiem pret nezināmo. Vēsturiskā pieredze padomju zonā, kā arī, jūtoties kā Eiropas daļai, Latvijas iedzīvotājus vedina izvēlēties jau zināmo, iepazīto.

Attieksme pret valstīm, no kurām iespējama darbaspēka iebraukšana. Minēšanas biežumi(%)

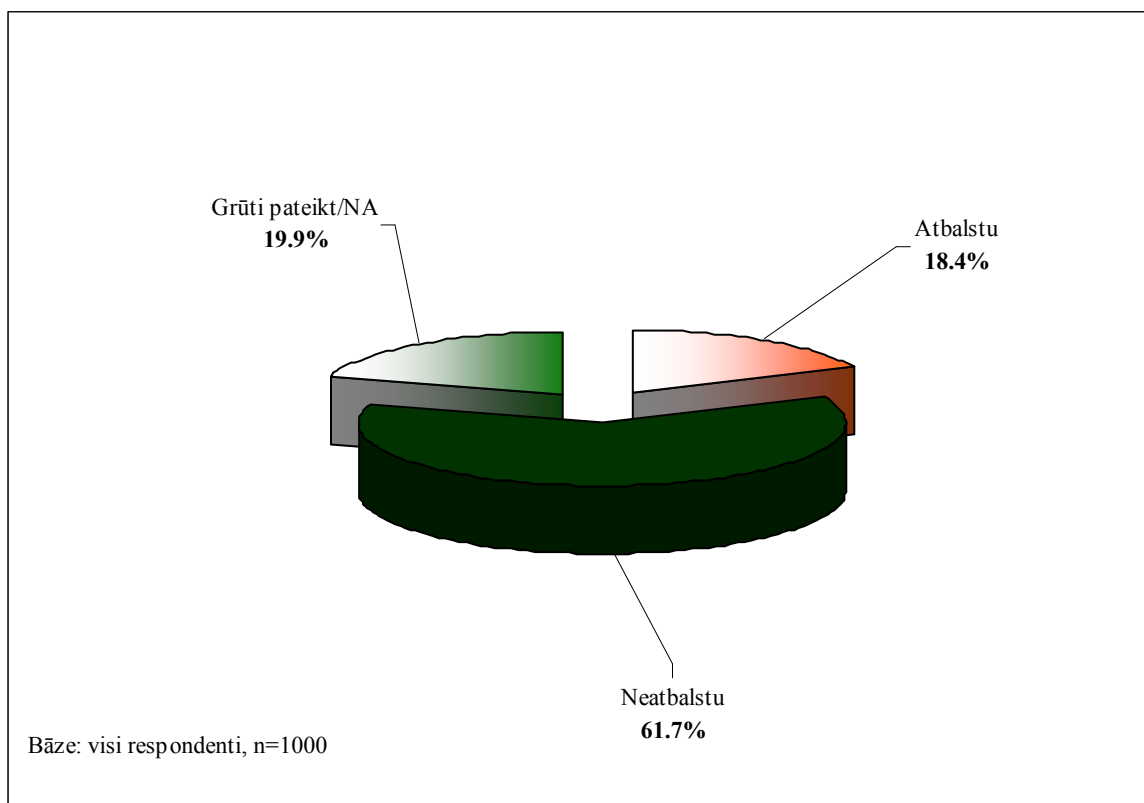

Valsts politikas vērtējums

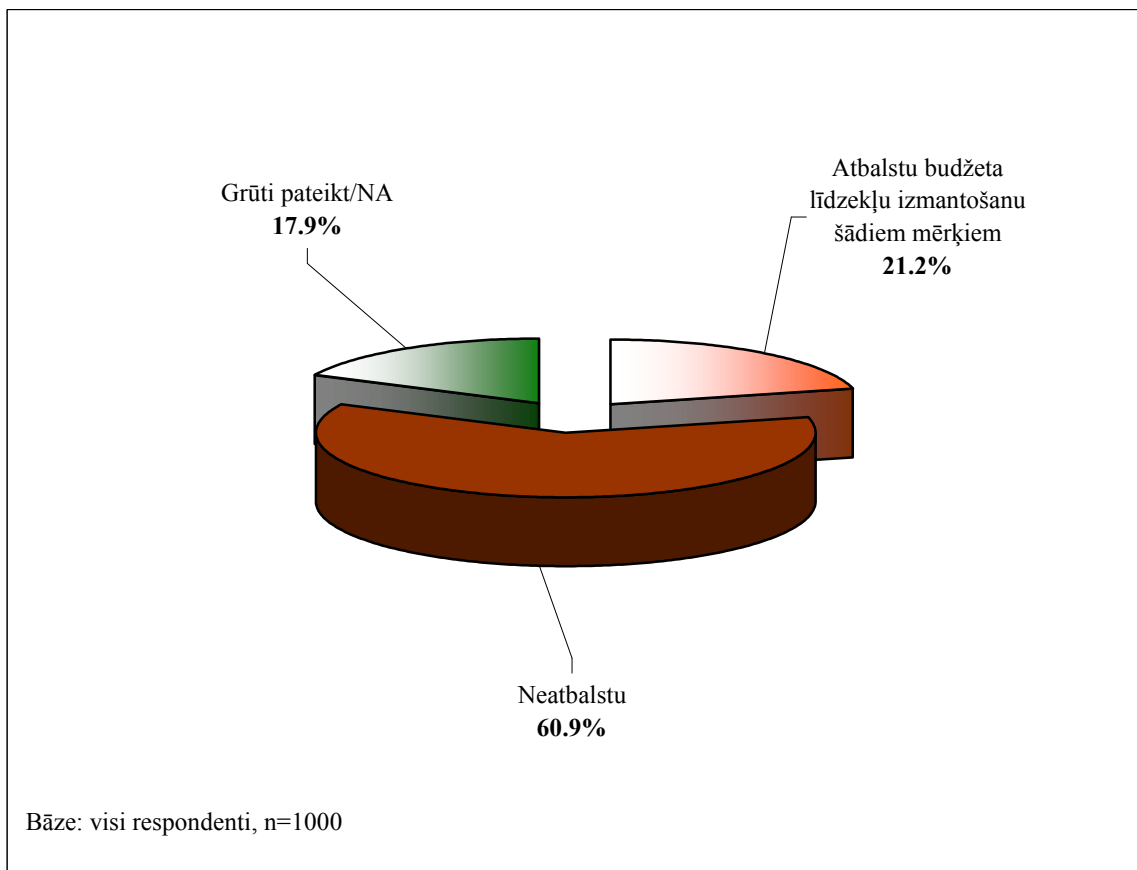
Iedzīvotāju uzskati par nepieciešamo valdības rīcību darbaspēka ieviešanas jautājumā.
Atbilžu vispārējais sadalījums (%).

Attieksme pret administratīvo pret atvieglojumu ieviešanu administratīvajām izmaksām no citām valstīm iebraucošā darbaspēka nodarbināšanai. Atbilžu vispārējais sadalījums (%).

Attieksme pret administratīvo pret Latvijas budžeta līdzekļu izmantošanu iebraucēju no citām valstīm integrēšanai Latvijas sabiedrībā. Atbilžu vispārējais sadalījums (%).

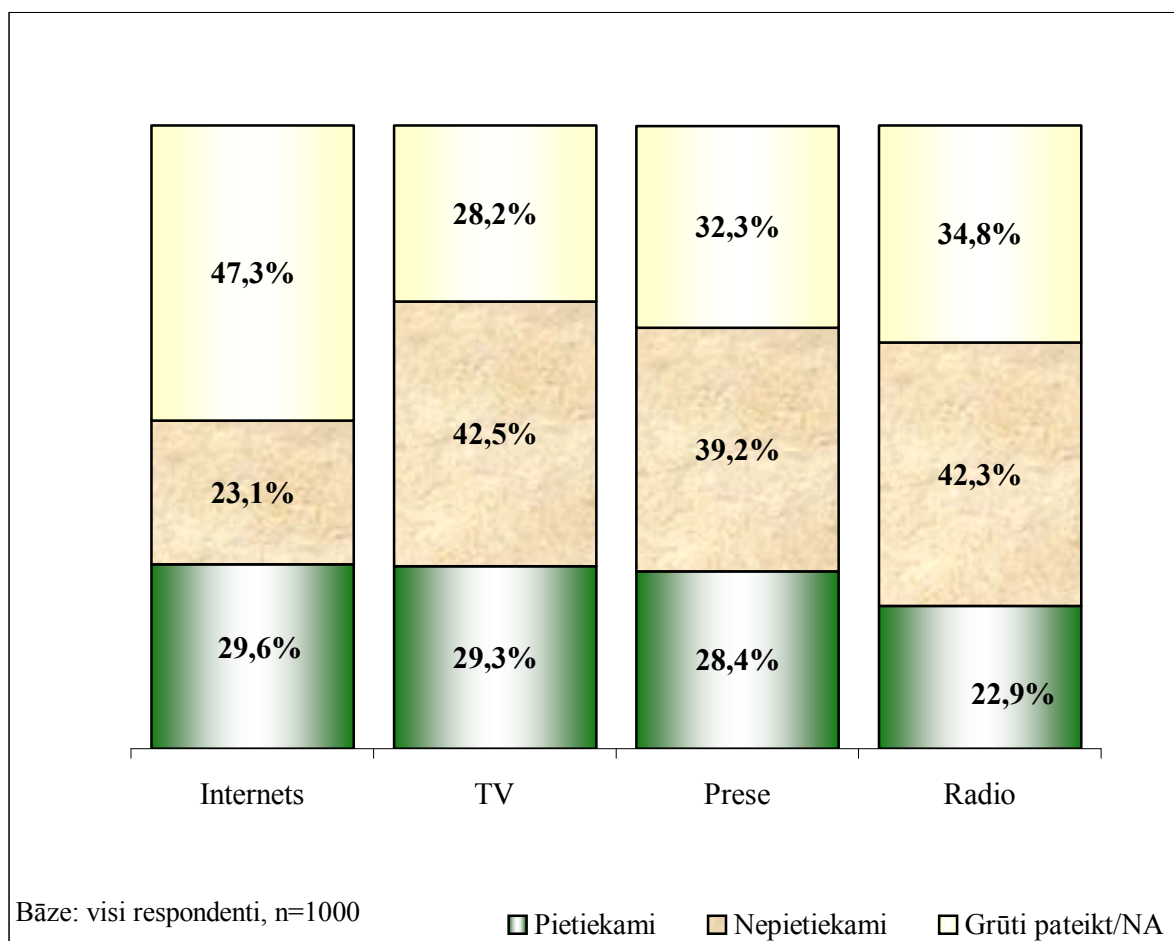
Informācijas telpas vērtējums

Izvērtējot masu saziņas līdzekļu sniegto informāciju par integrācijas procesiem Latvijā, var secināt, ka lielai sabiedrības daļai nav viedokļa šajā jautājumā

Tas, ka īpaši liels ir nenoteikto atbilžu — grūti pateikt/NA — skaits interneta vērtējumā (47,3%) skaidrojams ar samērā zemu interneta pieejamības līmeni Latvijā jo īpaši lauku teritorijās, kā arī ar to, ka internetu pārsvarā lieto gados jaunākie iedzīvotāji, kuriem par dažādiem integrācijas aspektiem ir kopumā nenoteiktāks viedoklis nekā vecākajai paaudzei. Kopumā liels ir vērtējumu „nepietiekami” skaits.

Tā kā nepietiekama informācija dod iespēju baumām, aizspriedumiem un stereotipiem, masu saziņas līdzekļiem vajadzētu vērst uzmanību uz adekvātas informācijas par integrācijas procesiem virzīšanu dažādos informācijas avotos, īpaši vēršot uzmanību internetā sniegtajai, tādējādi paaugstinot jaunatnes zināšanas par sabiedrībā notiekošajiem un potenciālajiem procesiem.

Iedzīvotāju vērtējums par latviešu valodā raidīto (TV, radio) un rakstošo mediju sniegtās informācijas pietiekamību par imigrācijas procesiem Latvijā? *Minēšanas biežumi (%)*

Secinājumi un rekomendācijas

- Pētījumi nodarbinātības un ekonomikas problemātikas jomās, pētījuma ietvaros veikto ekspertinterviju analīze vedina secināt, ka ekonomiskās attīstības dēļ Latvija būs jāreķinās ar darbaspēka importa jautājumu. Imigrācijas apjomus skaitliski precīzi ir grūti prognozēt, jo tas atkarīgs no ekonomiskās attīstības konkrētās nozarēs un sektoros. Imigrācijas skaitliskais pieaugums Latvijā būs atkarīgs ne vien no valsts politikas, bet arī no darbaspēka mobilitātes un pieprasījuma vietējā darba tirgū, kā arī no demogrāfiskās situācijas izmaiņām.
- Pamatojoties uz dokumentu un iepriekšējo pētījumu analīzi, var secināt, ka galvenās Latvijas darba tirgus problēmas ir liels nelegālo darbinieku īpatsvars un zems darba ražīgums, kā arī darbinieka nodarbinātība uz īsu laiku un darba tiesību ignorēšana.
- Latvijas iedzīvotāju būtisks vairākums ir negatīvi noskaņoti (56,9%) pret citu valstu darbaspēka imigrāciju Latvijā.
- Pašreizējo stingro un uzņēmējus ierobežojošo imigrācijas politiku Latvijā atbalsta lielākā daļa valsts iedzīvotāju, kas izteikti negatīvi vērtē citu valstu viesstrādnieku potenciālo ierašanos Latvijā.
- Darbaspēka iebraukšanu Latvijā izteikti negatīvāk vērtē respondenti ar Latvijas Republikas pilsonību nekā bez tās; latvieši biežāk nekā cittautieši sniedz negatīvāku vērtējumu, tomēr negatīvā attieksme atspoguļojas arī cittautiešu atbildēs. Šāda sabiedriskā doma ir saistāma ar padomju laika migrācijas politikas sekām, iekšējo nedrošību par savu identitāti un bailēm no konkurences. Latviešiem šīs bažas galvenokārt saistītas ar vēsturisko pieredzi. Savukārt lielai daļai cittautiešu jo īpaši nepilsoņiem attieksme var tikt skaidrota ar bailēm no bezdarba un sociālās atstumtības.
- Iedzīvotāji novērtē, ka darbaspēka imports varētu veicināt ekonomikas attīstību (augstākais pozitīvo vērtējumu biežums atbildēs par pozitīvajiem aspektiem darbaspēka importa situācijā). Tomēr samērā liels respondentu skaits (11,5%) uzskata, ka šim procesam nav pozitīvu aspektu.
- Kā negatīvie aspekti, kas seko darbaspēka importam, pēc iedzīvotāju domām, galvenokārt saistās ar to, ka darbaspēka ieplūšana varētu apdraudēt pamatnācijas etnisko identitāti, apdraudēt vietējo iedzīvotāju nodarbinātības iespējas un vairojot noziedzības riskus.
- Pieļaujot nepieciešamību aicināt citu valstu iedzīvotājus braukt strādāt uz Latviju, respondenti minēja tās valstis, no kurām darbaspēka iebraukšana būtu/ nebūtu pieņemama. Vairāk pozitīva nekā negatīva attieksme ir pret bijušās PSRS republiku iedzīvotājiem un Eiropas valstīm (izņemot Rumāniju). Izteikti negatīva attieksme ir pret darbaspēka iebraukšanu no Āzijas un Āfrikas valstīm. Iespējams, tas skaidrojams ar bailēm vai aizspriedumiem pret nezināmo. Vēsturiskā pieredze padomju zonā, kā arī, jūtoties kā Eiropas daļai, Latvijas iedzīvotājus vedina izvēlēties jau zināmo, iepazīto.
- Lai gan iedzīvotāji pārsvarā pozitīvāk uztver darbaspēka iebraukšanu no Krievijas, Baltkrievijas un Ukrainas, pēc ekspertu domām un līdzšinējo pētījumu datiem no integrācijas viedokļa un Latvijas iedzīvotāju kultūras saglabāšanas viedokļa raugoties,

problēmas varētu sagādāt tieši iebraucēji no minētajām valstīm. Šie cilvēki runā krieviski, tāpēc, arī nezinot latviešu valodu, viņiem nebūs grūtības sazināties ar apkārtējiem.

- Respondentu vecums ir faktors, kam ir būtisks sakars ar attieksmi pret darbaspēka imigrāciju, kā arī pret atvieglojumu ieviešanu administratīvajām izmaksām no citām valstīm iebraucošā darbaspēka nodarbināšanai un pret budžeta līdzekļu izmantošanu iebraucēju no citām valstīm integrēšanai Latvijas sabiedrībā. Palielinoties respondentu vecumam, pieaug negatīva nostāja pret ārvalstu darbaspēka iebraukšanu. Pozitīvāka attieksme ir respondentiem jaunākajās vecuma grupās, t. i., vecumā no 15 līdz 34 gadiem. Respondentu grupās, kuri vecāki par 35 gadiem, pozitīvo vērtējumu biežums samazinās. Tas var tik skaidrots ar cilvēku, kuriem pašreiz ir 55 un vairāk gadu, vēsturisko pieredzi.
- Respondenti ar pamata un vidējo izglītību būtiski retāk nekā respondenti no citām izglītības grupām uzskata, ka jāveicina mazkvalificēta darbaspēka ieviešana, ko var skaidrot ar bažām par potenciālo konkurenci darba tirgū.
- Reģionālā griezumā pret iebraucošo darbaspēku visnegatīvākā attieksme ir Vidzemes iedzīvotājiem. Vislielākais respondentu skaits, kuri neatbalsta administratīvo atvieglojumu ieviešanu, ir Vidzemē.
- Gandrīz puse (41,6%) respondentu uzskata, ka „Latvijas valdībai būtu jāierobežo citu valstu iedzīvotāju iebraukšana mūsu valstī ar mērķi strādāt Latvijā”. Iedzīvotāju būtisks vairākums uzskata, ka darbaspēka deficīta problēma jārisina valdības līmenī. Tikai 5,5% iedzīvotāju uzskata, ka Latvijas valdībai nekas nebūtu jādara šajā jautājumā”.
- Pēc ekspertu domām, īpaši pozitīvi vērtējama augstas kvalifikācijas speciālistu ieplūšana Latvijas darba tirgū. Šie speciālisti, saņemot lielas algas, maksā augstus nodokļus, dalās ar savu pieredzi un apmainās ar informāciju ar Latvijas darba ņēmējiem.
- Iedzīvotāju vairākums neatbalsta ne atvieglojumu ieviešanu administratīvajām izmaksām no citām valstīm iebraucošā darbaspēka nodarbināšanai, ne budžeta līdzekļu izmantošanu iebraucēju no citām valstīm integrēšanai Latvijas sabiedrībā, tomēr LR pilsoņiem un latviešiem raksturīga aktīvāka interese par valsts politiku attiecībā pret darbaspēka imigrāciju nekā cittautiešiem un respondentiem bez LR pilsonības.
- Iedzīvotāju augstāks izglītības līmenis saistīts ar pozitīvāku attieksmi pret administratīvo izmaksu atvieglojumu ieviešanu. Pamatojoties uz aptaujas rezultātiem, jāsecina, ka Latvijas lielākā iedzīvotāju daļa jeb 60,9% no visiem respondentiem neatbalsta budžeta līdzekļu izmantošanu šādiem mērķiem. Lielai daļai aptaujāto nav viedokļa par vaicāto, kas liek domāt, ka liela iedzīvotāju daļa ir maz informēta par sabiedrības integrācijas aspektiem un potenciālajām problēmām darbaspēka imigrācijas perspektīvā. Visvairāk respondentu, kuriem nav viedokļa par budžeta līdzekļu izmantošanu iebraucēju integrēšanai, ir ar pamata un vidējo izglītību.
- Atbilžu sadalījums rāda, ka būtiskākais savstarpējo attiecību veidošanas elements ir saziņas valoda, kas ir arī katras tautības vai etniskās grupas etniskās identitātes uzturēšanas viens no priekšnoteikumiem. Tas vedina domāt, ka valsts valodas apguve visām Latvijā jau iebraukušajām minoritātēm, kā arī potenciālajam imigrējošam darbaspēkam ir viens no būtiskākajiem veiksmīgas integrācijas priekšnoteikumiem.

- Analizējot iedzīvotāju vērtējumu par masu saziņas līdzekļu sniegto informāciju par integrācijas procesiem Latvijā, var secināt, ka lielai sabiedrības daļai nav viedokļa šajā jautājumā. Tā kā nepietiekama informācija dod iespēju baumām, aizspriedumiem un stereotipiem, masu saziņas līdzekļiem vajadzētu vērst uzmanību uz adekvātas informācijas par integrācijas procesiem virzīšanu dažādos informācijas avotos, īpaši vēršot uzmanību internetā sniegtajai, tādējādi paaugstinot jaunatnes zināšanas par sabiedrībā notiekošajiem un potenciālajiem procesiem.
- Latviski raidošo un rakstošo informācijas avotu vērtējums latviešu tautības respondentiem ir ar izteikti pozitīvāku tendenci nekā citas tautības respondentiem. Cittautiešiem ir arī būtiski lielāks nenoteikto atbilžu skaits nekā latviešiem.
- Lai gan darba tirgus liberalizācijas process ir sācies, plašāka integrācijas politika pagaidām Latvijā nav izstrādāta. Gan objektīvā situācija, gan sabiedriskā doma prasa atbilstošas valsts politikas izstrādāšanu, ņemot vērā valstī esošās demogrāfiskās tendences, globālos procesus, valsts ekonomiskās attīstības nepieciešamību, kā arī respektējot iedzīvotāju viedokļus.
- Sabiedriskās domas sagatavošanai darbaspēka brīvas kustības procesā ir jāķļūst par valsts uzdevumu, un atbildība ir jāuzņemas arī masu saziņas līdzekļiem.
- Integrāciju veicinoša, pēc ekspertu domām, varētu būt valsts un pašvaldību institūciju sadarbība ar mazākumtautību organizācijām, deleģējot tām funkcijas, kuru mērķis būtu integrēt ieceļotājus sabiedrībā, tomēr vērā ņemams ir fakts, ka šo kopienu organizācijas ir sašķeltas no politiski radikālām līdz mērenām.